

EUROOPA KOHTU OTSUS

19. mai 1998*

Ühenduse õigus – Põhimõtted – Liikmesriigile makstavate võlgade ja ühenduse õiguse alusel makstud summade tasaarvestus – Ühine põllumajanduspoliitika – Määrus (EMÜ) nr 1765/92 – Teatavate põllukultuuride tootjate toetussüsteem

Kohtuasjas C-132/95,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Østre Landsreti (Taani) taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Bent Jensen ja Korn- og Foderstofkompagniet A/S

ja

Landbrugsministeriet – EF-Direktoratet,

eelotsust liikmesriigile makstavate võlgade ja ühenduse õiguse alusel makstud summade tasaarvestust käsitleva ühenduse õiguse ning nõukogu 30. juuni 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 1765/92, millega kehtestatakse teatavate põllukultuuride tootjate toetussüsteem (EÜT 1992, L 181, lk 12), artikli 10 lõike 1 ja artikli 15 lõike 3 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed C. Gulmann ja M. Wathelet, kohtunikud G. F. Mancini (ettekandja), J. C. Moitinho de Almeida, J. L. Murray, J.-P. Puissochet, G. Hirsch ja L. Sevón,

kohtujurist: N. Fennelly,

kohtusekretär: kohtusekretäri asetäitja H. von Holstein,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Bent Jensen, esindaja: advokaat Allan Philip, Kopenhaagen,

– Landbrugsministeriet – EF-Direktoratet, esindaja: advokaat Karsten Hagel-Sørensen, Kopenhaagen,

– Taani valitsus, esindaja: välisministeeriumi osakonnajuhataja Peter Biering,

* Kohtumenetluse keel: taani.

– Iirimaa valitsus, esindajad: *Chief State Solicitor* Michael A. Buckely ja *barrister-at-law* Edwin R. Alkin,

– Soome valitsus, esindaja: välisministeeriumi õigusosakonna juhataja, suursaadik Holger Rotkirch,

– Rootsi valitsus, esindaja: välisasjade nõunik Erik Brattgård,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: Assistant Treasury Solicitor John E. Collins ja Kenneth Parker, *QC*, ja

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigusnõunikud Hans Peter Hartvig ja Thomas van Rijn,

võttes arvesse kohtuistungil ettekannet,

olles 1. oktoobri 1997. aasta kohtuistungil ära kuulanud suulised märkused, mille esitasid Bent Jensen, esindaja: Allan Philip; Korn- og Foderstofkompagniet A/S, esindaja: advokaat Jon Sjøberg, Silkeborg; Landbrugsministeriet – EF-Direktoratet, esindaja: Karsten Hagel-Sørensen; Taani valitsus, esindaja: välisministeeriumi osakonnajuhataja Jørgen Molde; Kreeka valitsus, esindaja: valitsuse õigusnõukogu abiõigusnõunik Ioannis Chalkias ja välisministeeriumi Euroopa õiguse asjade eritalituse juriidiline nõustaja Elli Mamouna; Prantsusmaa valitsus, esindaja: välisministeeriumi õigusosakonna haldusasjade ametnik Frédéric Pascal; Iirimaa valitsus, esindaja: *barrister-at-law* Damien Moloney; Soome valitsus, esindaja: välisministeeriumi õigusloomenõunik Tuula Pynnä; ja komisjon, esindajad: Hans Peter Hartvig ja Thomas van Rijn;

olles 27. novembri 1997. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

10. aprilli 1995. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 24. aprillil 1995, esitas Østre Landsret Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel mitu eelotsuse küsimust liikmesriigile makstavate võlgade ja ühenduse õiguse alusel makstud summade tasaarvestust käsitleva ühenduse õiguse ning nõukogu 30. juuni 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 1765/92, millega kehtestatakse teatavate põllukultuuride tootjate toetussüsteem (EÜT 1992, L 181, lk 12, edaspidi „määrus”), artikli 10 lõike 1 ja artikli 15 lõike 3 tõlgendamise kohta.
- Küsimused tõstasid kohtumenetlustes, mille talupidaja Jensen, kellel oli määruse alusel õigus kompensatsiooni saada, ja Korn- og Foderstofkompagniet A/S (edaspidi „KFK”), kes oli sama määruse alusel teise kompensatsiooni õiguste valdaja, algatasid Landbrugsministeriet – EF-Direktorateti (põllumajandusministeeriumi Euroopa asjade osakond, edaspidi „EÜ osakond”) vastu ning mis käsitlesid kõnealuste kompensatsioonide ja riigile tasumata võlgade tasaarvestust viimatinimetatu poolt.

Ühenduse õigusnormid

Määrus (EMÜ) nr 729/70

- 3 Nõukogu 21. aprilli 1970. aasta määruse (EMÜ) nr 729/70 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise kohta (EÜT 1970, L 94, lk 13) artikli 4 lõikes 1 on sätestatud, et liikmesriigid määravad ametiasutused ja organid, keda nad volitavad tegema artiklites 2 ja 3 nimetatud kulutusi. Artikli 4 lõike 2 kohaselt teeb komisjon liikmesriikidele kättesaadavaks vajalikud rahasummad, et määratud ametiasutused ja organid saaksid kooskõlas ühenduse eeskirjade ja siseriiklike õigusaktidega teha artikli 4 lõikes 1 nimetatud makseid. Liikmesriigid tagavad nende rahasummade viivitamatu ja ainult sätestatud eesmärkidel kasutamise.

Määrus

- 4 Määruse teise põhjenduse kohaselt on parim viis turu parema tasakaalu saavutamiseks ühtlustada teatud põllukultuuride ühenduse hinnad maailmaturu hindadega ja hüvitada institutsionaalsete hindade languse tõttu saamata jäänud tulu selliste toodete tootjatele makstava kompensatsiooniga. Kaheksateistkümnenda põhjenduse kohaselt on vaja kehtestada teatavad tingimused kompensatsiooni taotlemiseks ja piiritleda tootjatele nende maksmise aeg.
- 5 Määruse artikli 2 lõikes 1 on sätestatud, et ühenduse põllukultuuride tootjad võivad taotleda kompensatsiooni esimeses peatükis sätestatud tingimustel. Eelkõige antakse artikli 2 lõike 2 teise lõigu kohaselt kompensatsiooni ala eest, mis on mõeldud põllukultuuride kasvatamiseks või mis kuulub määruse artikli 7 kohaselt tootmisest kõrvaldamisele ja mis ei ületa piirkondlikku baaskülvipinda.
- 6 Artikli 10 lõikes 1 on sätestatud, et teravilja ja valgurikaste taimede eest saadavaid kompensatsioone ja tootmisest kõrvaldamise kohustuse kompensatsiooni makstakse saagikoristusele järgnevalt 16. oktoobrist 31. detsembrini.
- 7 Artikli 15 lõike 3 kohaselt makstakse määruses nimetatud summad toetusesaajatele välja täies ulatuses.

Liikmesriigi õigusnormid

- 8 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et Taani üldiste õiguspõhimõtete kohaselt võivad ametivõimud riigiabi saajatelt maksuvõlad tagasi saada kolmel viisil.
- 9 Esiteks võivad ametivõimud nagu kõik võlausaldajad taotleda nende poolt võlgnikule makstava toetuse arestimist; kui võlgnik esitab selle kohta vastuväite, on vaja pädeva kohtu otsust. Riik nagu iga teine võlausaldaja võib taotleda toetuse saamise õiguse arestimist; seejärel makstakse toetus otse talle, nagu seda makstaks ükskõik millisele arestimismenetlust kasutanud eravõlausaldajale. Kui toetuse saamise õiguse suhtes kehtib mitu arestimiskorraldust, kohaldatakse üldisi eesõiguseeskirju.
- 10 Teiseks võivad ametivõimud saada oma võla tagasi nii, et kiidavad heaks selle, kui toetuse saaja loovutab oma toetuse saamise õiguse neile. Kui õigus loovutatakse mitmele võlausaldajale, kohaldatakse eesõiguseeskirju.

- 11 Viimaks võivad ametivõimud saada oma võla tagasi nii, et tasaarvestavad riigi haldusametuse antud toetuse ja toetusesaaja võla selle haldusametuse ees.
- 12 Et selliseid seoseta võlgasid riiklike või eravõlausaldajate kasuks tasaarvestada, peab olema täidetud mitu tingimust. Esiteks peavad võlad olema vastastikused, s.t ühel juhul võlausaldaja on teisel juhul võlgnik. Teiseks peab tasaarvestust taotleva isiku võla maksetähtaeg olema saabunud. Lõpuks peab olema kaks rahavõlga või samaväärset kohustust.
- 13 Kõikidele keskvalitsuse osakondadele saadetud 22. novembri 1983. aasta Justitsministeriets circulæreskrivelse (justiitsministeriumi ringkirja) nr 186 kohaselt ei ole lubatud tasaarvestada nõudeid, mis ei tulene asja- või võlaõigusest – nt maksuvõlgasid, käibemaksukohustusi ja trahve –, ning riigi võlgasid, mis kuuluvad kõnealuse õiguse alla (tavaliselt lepingust tulenevad võlad).
- 14 Lõpuks lubas 27. aprilli 1994. aasta Lov no 284 om ændring af forseklige lovbestemmelser om inddrivelse af statskrav (riigivõlgade sissenõudmist käsitlevate teatud õigusnormide muutmise seadus nr 284), mis jõustus 1. juulil 1994, tasaarvestust kuni 20% ulatuses teatavatest Taani riigi antud kaubandus- või keskkonnatoetustest, mis kuuluvad energeetika-, tööstus-, põllumajandus- ja keskkonnaministeriumi vastutusalasse.

Põhikohtuasi

Taani tasaarvestustava

- 15 Nagu eelotsusetaotlusest ilmneb, on EÜ osakond põllumajandustoodete turgude ühise korraldusega seotud toetuste maksmisel alates 1978. aastast tasaarvestanud eelkõige käibemaksu- või muude maksukohustuste võlgu riigi ees.
- 16 Oma 28. juuli 1992. aasta kirjas küsis EÜ osakond komisjonilt, kas sellist tava võib jätkata.
- 17 Komisjon vastas 12. novembri 1992. aasta kirjas, et niivõrd, kui liikmesriigi õigusnormides on selline tasaarvestus lubatud, ei ole tal vastuväiteid sellele, et makseamet tasaarvestab 1992./1993. turustusaasta eest toetuse maksmisel võlad riigi ees vastavalt komisjoni 10. märtsi 1992. aasta määrusele (EMÜ) nr 615/92, millega kehtestatakse sojaubade, rapsi-, rüpsi- ja päevalilleseemnete tootjate toetussüsteemi üksikasjalikud eskirjad (EÜT 1992, L 67, lk 11), tingimusel, et liikmesriigi õigusnormides ei tehta vahet sellise toetuse ja riigiabi maksmisel ja et tasaarvestust käsitlevates liikmesriigi õigusnormides ei ole nende toetuste maksmist muudetud võimatuks.
- 18 Komisjon rõhutas siiski, et määruse nr 1765/92 artikli 15 lõikes 3 ja määruse nr 615/92 artikli 2 lõikes 2 on nõutud, et tootja saaks toetust täies ulatuses ilma ühegi vähenduseta; seetõttu ei või liikmesriigid komisjoni arvates kehtestada otseselt ega kaudselt kõnealustes määrustes sätestatud kompensatsioonitaotluste käsitlemise tasusid.
- 19 Pärast seda kirja tasaarvestas EÜ osakond, kes jätkas varasemat tava, määruste nr 615/92 ja nr 1765/92 alusel 1993. aastal tasutud toetussummad.
- 20 Seejärel juhtis komisjon 7. oktoobri 1994. aasta kirjaga Taani põllumajandusministeriumi tähelepanu oma õigustalituse viimasele arvamusele, mille kohaselt määrus välistas

võimaluse, et riigi ametiasutused tasaarvestavad ühenduse toetuse ja neile riiklike kavade või sätete kohaselt võlgnetavad summad. Komisjoni õigustalituse 27. aprilli 1994. aasta märgukirjas, mis oli adresseeritud põllumajanduse peadirektorile ja mis käsitles riigi maksuvõlgade ja ühenduse toetuse tasaarvestuse probleemi, rõhutati eelkõige seda, et liikmesriigi õiguse suhtes ülimuslik määrus sisaldas erisätet, mille kohaselt maksed tuli teha tootjatele täies ulatuses. Lisaks oli tasaarvestusmehhanism kahjustanud otsese sissetulekutoetuse süsteemi eesmärki, sest liikmesriik võib nõuda talupidajatelt tagasi maksuvõlad, ilma et peaks järgima selleks tavaliselt ettenähtud menetlusi.

- 21 Pärast seda kirja otsustas Taani põllumajandusminister, vaidlustades siiski komisjoni seisukoha, lõpetada määruse alusel 1994. aasta eest talupidajatele makstava toetuse ning eelkõige riigi ees olevate käibemaksu ja muude maksudega seotud võlgade tasaarvestuse.

Jenseni toetusetaotlus

- 22 Jensen taotles 9. mail 1993 EÜ osakonnalt pindalatoetust 1993. aasta saagikoristuse jaoks. Jenseni vastavus määruks kehtestatud tingimustele on vaieldamatu.
- 23 Et Jensenil oli 1993. aasta detsembris toetuse summat ületav käibemaksuvõlg riigi ees, teavitati teda 20. detsembril 1993 – enne kui komisjon muutis oma seisukohta Taani tasaarvestustava suhtes –, et kogu toetuse summat ehk 33 563 Taani krooni (DKK) kasutatakse tema käibemaksuvõla katmiseks.
- 24 EÜ osakond lükkas Jenseni kõnealuse otsuse peale esitatud kaebuse tagasi põhjusel, et tasaarvestus oli põhjendatud ja kõik Taani õiguses kehtestatud asjaomased tingimused täidetud.
- 25 Seejärel algatas Jensen Østre Landsretis EÜ osakonna vastu menetluse, et talle makstaks määruse kohaselt 33 563 DKK pindalatoetust.
- 26 Kohtutoimikust ilmneb, et kuna Jensenil olid 1993. aastal finantsraskused, püüdis ta jõuda oma võlausaldajatega kokkuleppele, mille kohaselt need saaksid teatud protsendi oma nõuetest. Et pindalatoetust peeti selle kokkuleppe tähenduses tuluks, pidi see moodustama osa võlausaldajate – kelle hulka kuulus ka maksuhaldur – jagatavast üldsummast. See, et maksuhaldur sai tasaarvestuse tõttu maksu täies ulatuses tagasi, seadis peaaegu ohtu kokkuleppe kava rakendamise; kokkulepet siiski rakendati, kuid makseid teistele võlausaldajatele vähendati oluliselt.

Loovutamine KFKle

- 27 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et 1993. aasta kevadel oli teine talunik Stenholt loovutanud KFKle määruse kohaselt makstava iga-aastase toetuse ehk 45 574 DKK. Loovutamisteadete saadeti EÜ osakonnale, kes võttis selle teadmiseks, tõdedes, et riigil on tasaarvestusõigus.
- 28 Et Stenholti võlg riigi ees oli tekkinud enne KFKle loovutamise kuupäeva ja et see võlg oleks tulnud tasuda enne toetuse maksmist, tasaarvestas EÜ osakond riigi nõude toetusesaaja vastu ja teavitas KFKd, et selle tulemusena ei saa ta ühtegi makset.
- 29 Seetõttu algatas ka KFK Østre Landsretis menetluse EÜ osakonna vastu, nõudes Stenholti poolt talle loovutatud toetuse maksmist.

Eelotsuse küsimused

30 Et Euroopa Kohtult oli vaja ühenduse õiguse tõlgendust, peatas Østre Landsret menetluse ja esitas järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ühenduse õigus välistab üldiselt selle, et liikmesriik tasaarvestab ühenduse meetme kohase toetuse saajale võlgnetava summa ja liikmesriigile tasumata võlad?

2. a) Kas esimesele küsimusele antavat vastust mõjutab see, et ühenduse õiguse kohase toetuse summa maksab ettemaksena välja liikmesriik, kes võib nõuda väljamakstud toetuse hüvitamist üksnes siis, kui tasumist käsitlevad ühenduse õigusnormid on täidetud, ja kes peab ise kandma toetussüsteemi haldamisega seotud kulud?

b) Kas esimesele küsimusele antavat vastust mõjutab see, et tasaarvestust käsitlevate liikmesriigi eeskirjade kohaselt on tasaarvestamise tingimus see, et võlgniku nõue (peanõue) ja võlausaldaja nõue (vastunõue) oleksid vastastikused?

c) Kas esimesele küsimusele antavat vastust mõjutab see, et liikmesriigi praktika kohaselt saaks teatavaid riigi kaubandus- ja keskkonnatoetusi tasaarvestada kuni 20% ulatuses?

d) Kas esimesele küsimusele antavat vastust mõjutab tasaarvestuse aluseks oleva riigile tasumata võla õiguslik alus?

Eelkõige soovitakse vastust küsimusele, kas liikmesriigil on suurem võimalus tasaarvestuseks, kui tasaarvestatav summa kuulub tervenisti või osaliselt ühenduse oma tulude alla.

3. Kui esimesele küsimusele ja teise küsimuse punktidele a–d vastatakse selliselt, et tasaarvestus on üldiselt võimalik või teatud tingimustel võimalik, siis kas nõukogu määruse nr 1765/92 artikli 15 lõiget 3 tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriik ei või kohustada riiklikku sekkumisametit tasaarvestama kompensatsiooni saaja poolt riigile tasumata võlgu, mida muul juhul võiks tasaarvestuseks kasutada?

4. Kas nõukogu määruse nr 1765/92 artikli 10 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et kõnealune kompensatsioon tuleb maksta välja kohe, kui sekkumisamet on lõpetanud toetusesaaja taotluse menetlemise, või kas seda võib lükata edasi seniks, kuni uuritakse, kas riigil on toetusesaaja poolt tasumata võlgasid, mida ta soovib kasutada tasaarvestuseks, alati tingimusel, et makse tehakse hiljemalt asjaomase toetusaasta 31. detsembriks?”

Kaks esimest küsimust

31 Kahe esimese küsimusega soovib liikmesriigi kohus teada saada peamiselt seda, kas ühenduse õigus välistab selle, et liikmesriik tasaarvestab ühenduse õigusnormide kohase toetuse saajale võlgnetava summa ja kõnealusele liikmesriigile tasumata võla. Samuti soovib liikmesriigi kohus teada saada, kas sellele küsimusele antav vastus sõltub i) liikmesriigi pädevusest määruses sätestatud toetuse andmisel ja liikmesriigi õiguses kehtestatud tingimusest, et võlgniku ja võlausaldaja nõuded peavad olema vastastikused, ii) liikmesriigis üldiselt järgitavast tasaarvestustavast ja iii) makstava summaga tasaarvestatava riigi ees oleva võla õiguslikust alusest.

- 32 Põhikohtuasja hagejad väidavad, et ühiste turukorralduste raames makstud toetuse ja liikmesriigi ees olevate võlgade tasaarvestus ei ole kooskõlas ühenduse õiguse üldpõhimõtetega. Selline menetlus kahjustaks ühiste turukorralduste eesmärki. Põhikohtuasjas arutatava sundtasaarvestuse asemel oleksid Taani ametiasutused võinud kasutada näiteks arestimismenetlusi.
- 33 Seevastu EÜ osakond ja Taani valitsus väidavad, et ühenduse asjaomaste eeskirjade puudumisel võib jätkata tasaarvestust käsitlevate riiklike eeskirjade kohaldamist, kui need ei ole diskrimineerivad ega kahjusta kõnealust ühist turukorraldust.
- 34 Esmalt tuleb tõdeda, et ühise põllumajanduspoliitika rahastamiskava kohaselt annab ühendus toetust liikmesriikidega jagatud pädevuse raames. Toetusele vastavad summad antakse liikmesriikide käsutusse ja nemad peavad tagama toetuste nõuetekohase haldamise (vt otsust kohtuasjas C-186/93: Unaprol vs. AIMA, EKL 1994, lk I-3615, punkt 27).
- 35 Praegu ei sisalda ühenduse õigus üldisi põhimõtteid riigi ametiasutuste õiguse kohta tasaarvestada ühenduse õigusnormide kohaselt makstud summad ja liikmesriigile tasumata võlad.
- 36 Teisalt on Euroopa Kohus leidnud, et kui summad on alusetult makstud maksejõuetule ettevõtjale, võib tasaarvestus olla õieti ainus võimalus, mille abil ametiasutused võivad sellised summad tagasi saada (otsus kohtuasjas 250/78: DEKA vs. EMÜ, EKL 1983, lk 421, punkt 14).
- 37 Riiklikud eeskirjad oleksid siiski vastuolus asutamislepingu ja turgude ühise korralduse eeskirjadega, kui nad lubaksid tavasid, mis võivad takistada nende korralduste toimimist, millega kõnealuste korralduste eesmärkide saavutamine tagatakse (vt selle kohta otsust liidetud kohtuasjades 36/80 ja 71/80: Irish Creamery Milk Suppliers Association vs. Iirimaa, EKL 1981, lk 735, punkt 15, ja otsust kohtuasjas 218/85: Cerafel vs. Le Champion, EKL 1986, lk 3513, lk 13).
- 38 Käesolevas kohtuasjas tuleb märkida, et määruse eesmärk on tagada otsene sissetulekutoetus kompensatsioonina selle eest, et ühise põllumajanduspoliitika reformi tagajärjel on kaotatud hinnapoliitika kohane talupidajate sissetulekutoetus. Kohtujuristi ettepaneku punktides 47–55 nimetatud põhjustel ei näi põhikohtuasjas arutatavad riiklikud eeskirjad, mille eesmärk on tagada riigi ametiasutustele makstavate võlgade tulemuslikumat tagasisaamist, esmapilgul sellised, et kahjustaksid ühenduse õiguse tõhusust.
- 39 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 56 märkis – kui tasaarvestuse lubamise tulemuseks oleks väga erinev kohtlemine eri riiklike õigussüsteemide vahel, nii et see ohustab eri liikmesriikide tootjate võrdset kohtlemist, oleks ühenduse seadusandja ülesanne võtta vastu selliste lahknevuste kõrvaldamiseks vajalikud õigusnormid.
- 40 Siiski on vaja kontrollida, kas liikmesriigi kohtu teises küsimuses nimetatud asjaolud mõjutavad liikmesriigi tasaarvestustava vastavust ühenduse õigusele.
- 41 Esiteks tuleb selles osas, millises pädevuses annab liikmesriik määruse kohast toetust, ning liikmesriigi õiguses kehtestatud tingimuse osas, et võlgniku ja võlausaldaja nõuded peavad

olema vastastikused, meeles pidada, et tasaarvestust ei ole ühenduse õiguses selgelt reguleeritud.

- 42 Seetõttu peab põhimõtteliselt iga liikmesriik määrama tingimused, mille alusel riigi ametiasutused võivad tasaarvestust kasutada, ja tegelema kõigi sellega kaasnevate küsimustega.
- 43 Teiseks, pidades silmas oma liikmesriigi üldiselt järgitavat tasaarvestustava, väidavad põhikohtuasja hagejad, et see, kuidas ühenduse õiguse alusel antud otsest põllumajandustoetust ja riigi ees olevaid võlgu tasaarvestatakse, on diskrimineeriv, sest vastava riikliku toetuse puhul on tasaarvestus välistatud või on võimalik üksnes kuni 20% ulatuses sellest summast, samas kui põhikohtuasjas arutataval juhul võib EÜ osakond tasaarvestada toetuse summa täies ulatuses.
- 44 Kuigi rõhutades, et liikmesriigi kohtu ülesanne on võrrelda ühenduse põllumajandustoetust käsitlevaid õigusnorme ja riiklikke toetusi reguleerivaid õigusnorme, leiab Taani valitsus, et need kaks toetuseliiki ei ole samaväärsed ja seetõttu ei saa tekkida diskrimineerimist.
- 45 Esiteks tuleb märkida, et asutamislepingu artikli 177 kontekstis ei ole Euroopa Kohtul pädevust otsustada, kas liikmesriigi õigusnorm vastab ühenduse õigusele.
- 46 Seetõttu peab liikmesriigi kohus otsustama, kas tasaarvestuse suhtes kohaldatavad riiklikud eeskirjad on diskrimineerivad seepärast, et neid kohaldatakse ühenduse õiguse alusel makstavate summade ja vaid liikmesriigi õiguse alusel makstavate summade suhtes erinevalt.
- 47 Euroopa Kohus võib siiski esitada liikmesriigi kohtule sellist ühenduse õiguse tõlgendamise seotud teavet, mis võib liikmesriigi kohut käsitletava kohtuasja hindamisel aidata.
- 48 On tõsi, et ühise põllumajanduspoliitika kontekstis on Euroopa Kohus juba selgitanud, et kui ühenduse õigus, kaasa arvatud selle üldpõhimõtted, ei sisalda selles osas ühiseid õigusnorme, järgivad riigi ametiasutused ühenduse õigusnormide rakendamisel liikmesriigi õiguse menetlus- ja materiaalõigusnorme (otsus liidetud kohtuasjades 205/82 kuni 215/82: *Deutsche Milchkontor vs. Saksamaa*, EKL 1983, lk 2633, punkt 17).
- 49 Seda sätet tuleb siiski esmalt sobitada vajadusega ühenduse õigust ühtselt kohaldada, mis on vajalik tootjate ja ettevõtjate ebavõrdse kohtlemise vältimiseks (kohtuotsus *Deutsche Milchkontor*, punkt 17).
- 50 Teiseks, tasaarvestust käsitlevate riiklike eeskirjadega ei tohi kehtestada ühenduse meetme kohase toetuse saajale võlgnetava summa ja liikmesriigile tasumata võla tasaarvestuse tingimusteks selliste nõuete täitmist või menetluste järgimist, mis on vähem soodsad kui need, mida kohaldatakse vaid riigisiseste nõuete tasaarvestamiseks (vt *mutatis mutandis* otsust kohtuasjas 33/76: *Rewe vs. Landwirtschaftskammer Saarland*, EKL 1976, lk 1989, punkt 5; otsust kohtuasjas 45/76: *Comet vs. Produktschap voor Siergewassen*, EKL 1976, lk 2043, punkt 13, ja otsust kohtuasjas 54/81: *Fromme vs. BALM*, EKL 1982, lk 1449, punkt 9).

- 51 On tõsi, et diskrimineerimiskeelu põhimõte tähendab seda, et liikmesriigi õigusnormides ühenduse toetuse saajatele kehtestatud kohustused ei tohi olla rangemad kui vastavate liikmesriigi õigusel põhinevate soodustuste või toetuse saajate suhtes kehtestatud kohustused, kui mõlemad toetuse saajate rühmad on võrdses seisus, ning seetõttu ei ole erinev kohtlemine objektiivselt põhjendatud (eespool viidatud kohtuotsus Fromme, punkt 7).
- 52 Lõpuks väidab Jensen, pidades silmas riigi ees oleva tasaarvestuseks kasutatava võla õiguslikku alust, et Taani riigi poolt talupidajatele makstav pindalatoetus, mille ühendus riigile hüvitab, on tegelikult pärit ühenduse omavahenditest. Seetõttu on täiesti loogiline, et ühendus keelab liikmesriigil kasutada neid vahendeid pigem oma võlgade tagasisaamiseks kui ühenduse pindalatoetusega taotletavate eesmärkide saavutamiseks.
- 53 Siin tuleb siiski märkida, et ei riigi ees oleva võla õiguslik alus ega asjaolu, et sellega tasaarvestatud summa võib tuleneda ühenduse omavahenditest, või mingil juhul mõjutada liikmesriigi õigust tasaarvestada talle makstavaid maksuvõlgasid ja ühenduse õiguse kohaseid kompensatsioone.
- 54 Kahele esimesele küsimusele tuleb seetõttu vastata, et ühenduse õigus ei välista seda, et liikmesriik tasaarvestab ühenduse õigusnormide kohase toetuse saajale võlgnetava summa ja liikmesriigile tasumata võla. Olukord oleks teistsugune üksnes siis, kui see tava takistaks põllumajandusturgude ühise korralduse nõuetekohast toimimist. Seetõttu ei ole tähtsust pädevusel, millega liikmesriik annab määruse kohaseid toetusi, asjaolul, et kõnealuse liikmesriigi tasaarvestust käsitlevates eeskirjades on tasaarvestuse tingimuseks võlgniku ja võlausaldaja võlgade vastastikkus, liikmesriigi üldiselt järgitaval tasaarvestustaval ega riigi ees oleva tasaarvestuseks kasutatava võla õiguslikul alusel, kui riigi ametiasutused tagavad, et ühenduse õiguse tõhusust mingil juhul ei kahjustata ja et ettevõtjaid koheldakse võrdselt. Liikmesriigi kohtu ülesanne on teha kindlaks, kas käesoleval juhul on sellega tegu.

Kolmas küsimus

- 55 Oma kolmanda küsimusega soovib liikmesriigi kohus teada saada, kas määruse artikli 15 lõike 3 nõuetekohasel tõlgendamisel keelatakse selles liikmesriikidel nõuda, et riiklik sekkumisamet tasaarvestaks kompensatsiooni saaja võlad riigi ees.
- 56 Põhikohtuasja hagejad ja komisjon, kes tuginevad määruse eesmärgile, milleks on aidata otseselt kaasa talupidajate sissetuleku säilitamisele ning hüvitada hinnatagatiste ja eksporditoetuste järkjärgulisest vähendamisest tulenevad kahjud, väidavad, et selles sättes on tasaarvestus selgelt keelatud.
- 57 Taani valitsus ja EÜ osakond omalt poolt väidavad, et määruse artikli 15 lõike 3 sõnastusest ilmneb üksnes see, et toetusest ei tohi maha arvata makse ega sarnaseid lõivusid, mis vähendaksid selle üldist summat.
- 58 Esiteks tuleb siinkohal märkida, et põhikohtuasjas ei ole vaja kindlaks teha, kas määruse artikli 15 lõige 3 välistab selle, et riigi ametiasutused nõuavad ühenduse toetuse saajatelt nende taotlustega seotud halduskulude tasumist. Liikmesriigi kohtus käsitletavas kohtuasjas on tegu selliste riigi ees olevate võlgade, mida võiks tavaliselt tasaarvestada, ja ühenduse õiguse alusel makstud summade tasaarvestusega.

- 59 Järgmisena tuleb märkida, et määruse teises põhjenduses on selgelt kirjas, et kompensatsiooni eesmärk on hüvitada ühise põllumajanduspoliitika reformist tuleneva teatavate põllukultuuride tootjate uue toetussüsteemi osana institutsionaalsete hindade langusest tingitud sissetulekukaotus.
- 60 On tõsi, et määruse artikli 15 lõike 3 kohaselt tuleb maksta määruuses nimetatud summad toetusesaajatele välja täies ulatuses. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 39 märkis, ei ilmne kõnealuse sätte sõnastusest siiski, et ühenduse seadusandja kavatses piirata liikmesriigi õiguses olemasolevaid suuresti erinevaid võlgade tagasisaamise viise.
- 61 Määruse kohaselt makstud kompensatsioonide ja liikmesriigile tasumata võlgade tasaarvestus ei vähenda toetuse summat.
- 62 Sellest tulenevalt ei ole tasaarvestus kahele esimesele küsimusele antud vastuses nimetatud sätete kohaselt määruse artikli 15 lõikega 3 vastuolus.
- 63 Kolmandale küsimusele tuleb seetõttu vastata, et määruse artikli 15 lõike 3 nõuetekohasel tõlgendamisel ei keelata selles liikmesriikidel nõuda, et riiklik sekkumisamet tasaarvestaks kompensatsiooni saaja võlad riigi ees.

Neljasküsimus

- 64 Oma neljanda küsimusega püüab liikmesriigi kohus teada saada peamiselt seda, kas määruse artikli 10 lõike 1 nõuetekohasel tõlgendamisel tuleb selles nimetatud kompensatsioon maksta kohe, kui sekkumisamet on lõpetanud toetusesaaja taotluse läbivaatamise, või kas maksmist võib edasi lükata seniks, kuni on kontrollitud, kas toetusesaajal on riigi ees võlgasid, mida võib tasaarvestada, tingimusel, et makse tehakse hiljemalt kõnealuse aasta 31. detsembril.
- 65 Jensen väidab, et kuigi riigi ametiasutustel on õigus kehtestada asjakohaseid ühenduse pindalatoetuse taotluste käsitlemise haldusmenetlusi, peavad sellised menetlused vastama ühenduse õiguse aluspõhimõtetele ja võimaldama maksta pindalatoetust määruse artikli 10 lõike 1 kohaselt 16. oktoobrist 31. detsembrini. Ühenduse toetuse maksimisega viivitamise tulemuseks võib olla sama liikmesriigi talupidajate ja eri liikmesriikide talupidajate diskrimineerimine.
- 66 EÜ osakond soovib leida, et kuna ei ole ühenduse eeskirju õiguse kohta kontrollida, kas toetusesaaja on riigile või ühendusele võlgu, peab iga liikmesriik kehtestama selle kohta oma eeskirjad, järgides ühenduse õiguse üldisi põhimõtteid.
- 67 Esiteks, kuna EÜ osakonnal oli õigus märkida, et kuigi liikmesriikidel on jätkuvalt õigus kohaldada oma tasaarvestust käsitlevaid riiklikke eeskirju, peavad nad seda tehes siiski järgima ühenduse õigust, kahjustamata ühenduse õiguse tõhusust või turgude ühise korralduse nõuetekohast toimimist.
- 68 Järgmisena ilmneb määruse artikli 10 lõikest 1 selgelt, et tootjatele makstakse kompensatsiooni saagikoristusele järgnevalt 16. oktoobrist 31. detsembrini. Kuigi riigi ametiasutused peavad seetõttu tegema need maksed niipea kui võimalik, ei ole nad seaduslikult kohustatud seda tegema enne 31. detsembrit.

- 69 Lõpuks ei välista ühenduse õigus seda, et liikmesriik kontrollib viivitamata, kas tal on toetusesaaja vastu nõudeid, mida võib tasaarvestada, tingimusel, et tasaarvestus vastab esimesele kahele küsimusele antud vastuses nimetatud ühenduse õiguse üldistele põhimõtetele.
- 70 Sellest tulenevalt peab neljandale küsimusele vastama, et määruse artikli 10 lõike 1 nõuetekohasel tõlgendamisel võib selles nimetatud kompensatsiooni maksmise lükata edasi seniks, kuni on kontrollitud, kas riigil on toetusesaaja vastu nõudeid, mida võib tasaarvestada, tingimusel, et makse tehakse hiljemalt kõnealuse aasta 31. detsembril.

Kohtukulud

- 71 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Taani, Kreeka, Prantsusmaa, Iirimaa, Soome, Rootsi ja Ühendkuningriigi valitsuste ning komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Østre Landsret talle oma 10. aprilli 1995. aasta määrusega esitas, otsustab:

1. Ühenduse õigus ei välista seda, et liikmesriik tasaarvestab ühenduse õigusnormide kohase toetuse saajale võlgnetava summa ja liikmesriigile tasumata võla. Olukord oleks teistsugune üksnes siis, kui see tava takistaks põllumajandusturgude ühise korralduse nõuetekohast toimimist. Seetõttu ei ole tähtsust pädevusel, millega liikmesriik annab nõukogu 30. juuni 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 1765/92, millega kehtestatakse teatavate põllukultuuride tootjate toetussüsteem, kohaseid toetusi, asjaolul, et kõnealuse liikmesriigi tasaarvestust käsitlevates eeskirjades on tasaarvestuse tingimuseks võlgniku ja võlausaldaja võlgade vastastikkus, liikmesriigi üldiselt järgitaval tasaarvestustaval ega riigi ees oleva tasaarvestuseks kasutatava võla õiguslikul alusel, kui riigi ametiasutused tagavad, et ühenduse õiguse tõhusust mingil juhul ei kahjustata ja et ettevõtjaid koheldakse võrdselt. Liikmesriigi kohtu ülesanne on teha kindlaks, kas käesoleval juhul on sellega tegu.

2. Määruse nr 1765/92 artikli 15 lõike 3 nõuetekohasel tõlgendamisel ei keelata selles liikmesriikidel nõuda, et riiklik sekkumisamet tasaarvestaks kompensatsiooni saaja võlad riigi ees.

3. Määruse nr 1765/92 artikli 10 lõike 1 nõuetekohasel tõlgendamisel võib selles nimetatud kompensatsiooni maksmise lükata edasi seniks, kuni on kontrollitud, kas riigil on toetusesaaja vastu nõudeid, mida võib tasaarvestada, tingimusel, et makse tehakse hiljemalt kõnealuse aasta 31. detsembril.

Mancini

Moitinho de Almeida

Murray

Puissochet

Hirsch

Sevón

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 19. mail 1998 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias